

17.2.2009

Dnro 1041/4/07

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Tuula Aantaa

SOSIAALITOIMISTO EI KÄSITELLYT ASIANMUKAISESTI TOIMEENTULOTUKIHAKEMUSTA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli oikeusasiamiehen kansliaan 22.3.2007 saapuneessa kirjeessään - - - kunnan sosiaalitoimiston menettelyä toimeentulokiasianssaan. Kantelija kertoi hakeneensa Rovaniemen hallinto-oikeuden 18.5.2005 antaman päätöksen perusteella - - - kunnalta toimeentulotukea takautuvasti ajalta 1.1.–31.7.2004 ensimmäisen kerran vuonna 2004, itse asiassa kesäkuussa 2005. Kertomansa mukaan kantelija uudisti hakemuksensa kirjallisesti 15.3.2007 korkeimman hallinto-oikeuden asiassa 14.2.2007 antaman päätöksen jälkeen. Kantelun mukaan kantelija ei ollut vielä 22.3.2007 saanut päätöstä asiassa.

- - -

3 RATKAISU

Katson, että - - - sosiaalitoimisto laiminlöi velvollisuutensa käsitellä asianmukaisesti kantelijan 15.6.2005 päivätyn hakemuksen, joka koski toimeentulotuen myöntämistä takautuvasti ajalta 1.1.–31.7.2004.

Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

3.1 Tapahtumatiedot asiakirjojen mukaan

- - - sosiaalilautakunta pysytti 30.8.2004 tekemällään päätöksellä alaisensa viranhaltijan elokuuta 2004 koskeneen toimeentulotukipäätöksen. Toimeentulotukilaskelmassa oli muun ohella otettu tulona huomioon korotettu ylläpitotuki.

Kantelija valitti sosiaalilautakunnan päätöksestä Rovaniemen hallinto-oikeuteen vaatien, että hänelle maksettua ylläpitokorvausta ei oteta miltään osin huomioon toimeentulotukea myönnettäessä. Lisäksi hän ilmoitti vaativansa muutosta 1.1.2004 alkaen.

Rovaniemen hallinto-oikeus jätti päätöksellään 18.5.2005 tutkimatta kantelijan valituksen muilta kuin elokuulle 2004 myönnettyä toimeentulotukea koskevilta osin. Hallinto-oikeus totesi päätöksensä perusteluissa tältä osin, että viranhaltijan päätöksestä ei saa suoraan valittaa hallinto-oikeuteen, vaan asia on saatettava sosiaalihuoltolain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla lautakunnan käsitettäväksi. Koska kantelija ei ollut muiden kuukausien kuin elokuun osalta menettelyt näin, hallinto-oikeus ei voinut niiltä osin ottaa asiaa käsiteltäväkseen. Perustelujen mukaan kantelijalla on niin halutessaan

mahdollisuus näiden kuukausien osalta tehdä uusi toimeentulotukihakemus sen tutkimiseksi, voidaan hänelle erityisestä syystä takautuvasti myöntää toimeentulotukea toimeentulotuesta annetun lain 15 §:n 4 momentin nojalla.

Hallinto-oikeus määräsi mainitulla päätöksellään, että kantelijalle oli maksettava toimeentulotukea vuoden 2004 elokuulle 159 e uroa jo maksetun määrän lisäksi. Päätöksestä ilmenevin perustein kantelijalle maksettua ylläpitokorvausta ei olisi saanut ottaa miltään osin huomioon toimeentulotukilaskelmassa.

Hallinto-oikeuden päätökseen viitaten kantelija haki kunnalta 15.6.2005 päivätyllä hakemuksellaan takautuvasti toimeentulotukea ajalta 1.1. – 31.7.2004.

- - - sosiaalilautakunta haki valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta ja valitti hallinto-oikeuden päätöksestä siltä osin kuin asiassa oli kysymys korotetun ylläpitokorvauksen ottamisesta huomioon tulona toimeentulotukea myönnettäessä. Korkein hallinto-oikeus päätti 14.2.2007, että hallinto-oikeuden päätöstä ei ollut syytä muuttaa.

Kantelija kiirehti puhelimitse 7.3.2007 toimeentulotuen maksamista elokuulta 2004 korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perusteella. Samalla hän uudisti pyyntönsä toimeentulotuenmyöntämisestä takautuvasti vuoden 2004 tammi–heinäkuulta.

Viranhaltijan 7.3.2007 tekemällä päätöksellä kantelijalle myönnettiin korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perusteella lisää toimeentulotukea vuoden 2004 elokuulle 159 euroa. Päätöksen mukaan päätös ajalle 1.1.–31.7.2004 tehdään erikseen sen jälkeen kun hakija on toimittanut kirjallisen takautuvaa toimeentulotukea koskevan hakemuksen.

Kantelija haki 15.3.2007 päivätyllä ja sosiaalitoimistoon 21.3.2007 saapuneella hakemuksellaan takautuvasti toimeentulotukea ajalle 1.1.–31.7.2004.

Viranhaltija antoi asiassa kielteisen päätöksensä 30.3.2007.

3.2

Kesäkuun 2005 hakemuksen käsittely

Kantelija sai siis viranhaltijan kielteisen päätöksen hakemukseensa vasta 30.3.2007 uudistettuaan hakemuksensa viranhaltijan 7.3.2007 antamassa päätöksessä edellytetyllä tavalla.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa toimivaltaisessa viranomaisessa asianmukaisesti käsitellyksi. Kyse on samalla viranomaisille asetetusta huolellisuusvelvollisuudesta. Asioiden asianmukaisen käsittelyn vaatimus ilmenee myös hallintolain 7 §:n säännöksestä, jonka mukaan asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Saamani selvityksen mukaan kesäkuun 2005 hakemus oli inhimillisen erehdyksen vuoksi joutunut kantelijan sosiaalitoimistossa olevan asiakaskansion asiakirjojen joukkoon. Hakemuksessa ei ole merkintää saapumispäivästä eikä sosiaalitoimiston asiakastietojärjestelmän merkinnöistä kesältä 2005 muutoinkaan löydy mitään selvennystä asiaan. Selvityksen mukaan kantelija oli käynyt sosiaalitoimistossa 16.8.2005. Asiakastietojärjestelmään ei kesän 2005 toimeentulotukihakemusten käsittelyn yhteyteen ole tehty merkintää siitä, että kyseisestä hakemuksesta olisi keskusteltu tai että kanteli-

ja olisi sitä tuolloin tiedustellut. Selvityksen mukaan tämän hakemuksen on täytynyt jäädä epähuomiossa käsittelemättä.

Asian asianmukaisen käsittelyn vaatimus pitää siis sisällään muun muassa yleisen huolellisuusvelvollisuuden. Katson, että tässä tapauksessa - - - sosiaalitoimistossa ei menetelty huolellisesti kun kantelijan kesäkuun 2005 hakemus jäi käsittelemättä edellä kerrotuin tavoin. Tämä merkitsee myös sitä, että kantelijan perusoikeus oikeusturvaan ja hyvään hallintoon jäi toteutumatta. Hakemuksen käsittelyn laiminlyönti ei ole saamani selvityksen perusteella johtunut kuitenkaan tahallisesta menettelystä vaan siis huolimattomuudesta johtuneesta unohtamisesta. Saatan käsitykseni sosiaalitoimiston laiminlyönnistä sen tietoon ja kiinnitän samalla sosiaalitoimiston huomiota asioiden huolelliseen käsittelyyn. Kantelija sai sittemmin 21.3.2007 sosiaalitoimistoon saapuneen hakemuksensa jälkeen viranhaltijan päätöksen 30.3.2007 eli yhdeksässä päivässä (seitsemässä arkipäivässä).

- - - sosiaalitoimistosta saadun tiedon mukaan kantelija ei saattanut tätä viranhaltijan päätöstä sosiaalilautakunnan käsiteltäväksi vaan tyytyi saamaansa päätökseen.

Oikeusasiamies ei voi muuttaa viranomaisten päätöksiä eikä myöskään toimia lakiin perustuvan muutoksenhakujärjestelmän vaihtoehtona tai sitä täydentävänä muutoksenhakukeinona. Muutoksen saamiseksi onkin aina aiheellista käyttää laissa säädettyjä muutoksenhakukeinoja.

3.3

Hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpano elokuun 2004 toimeentulotuen osalta

Rovaniemen hallinto-oikeus määräsi siis päätöksellään 18.5.2005, että kantelijalle oli maksettava toimeentulotukea vuoden 2004 elokuulle 159 euroa jo maksetun määrän lisäksi.

Hallintolainkäyttölain 31 §:n 1 momentin mukaan päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Pykälän 3 momentin mukaan valitus ei kuitenkaan estä täytäntöönpanoa, jos asiassa tarvitaan valituslupa. Kun valitus on tehty, valitusviranomaisen voi hallintolainkäyttölain 32 §:n mukaan kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen.

Valituksella on siis pääsäännön mukaan päätöksen täytäntöönpanoa lykkäävä vaikutus. Sen sijaan valituksella ei ole täytäntöönpanoa lykkäävää vaikutusta niissä asioissa, joissa tarvitaan valituslupa. Sosiaalihuoltolain 49 §:n 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden toimeentulotukea koskevasta päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Kunnan on siis pantava hallinto-oikeuden toimeentulotukea koskeva päätös täytäntöön, vaikka kunta hakeekin asiassa valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslupaa hakiessaan kunta voi tarvittaessa pyytää päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä.

Jos hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä ei ole haettu tai korkein hallinto-oikeus ei ole hakemukseen suostunut, kunnan on pantava hallinto-oikeuden toimeentulotuen antamista koskeva päätös täytäntöön ilman aiheetonta viivytystä.

Käytettävissäni olevien asiakirjojen mukaan - - - sosiaalilautakunta ei pyytänyt korkeimmalta hallinto-oikeudelta Rovaniemen hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä elokuun 2004 toimeentulotuen osalta eli siltä osin, jolta lautakunta haki valituslupaa.

Edellä todetun mukaisesti oikeusturvaa koskevaan perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on siis oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Oikeusturva ja lailli-

nen oikeusjärjestys edellyttävät, että kunnan viranomaisen noudattaa hallinto-oikeuden päätöstä ja että sitä voidaan arvioida uudelleen vain muutoksenhaku- tai purkumenettelyssä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, että oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mielessä kuuluu olennaisena osana tuomioistuimen antaman päätöksen täytäntöönpano.

Sosiaalilautakunnan tai sen viranhaltijan, jolle päätöksenteko asiassa kuului, olisi siis näkemykseni mukaan tullut tässä tapauksessa maksaa kantelijalle toimeentulotukea hallinto-oikeuden päätöksessä määrätty määrä viivytyksettä hallinto-oikeuden 18.5.2005 antaman päätöksen jälkeen eikä vasta korkeimman hallinto-oikeuden annettua asiassa päätöksensä.

Saatan sosiaali toimiston ja sosiaalilautakunnan tietoon vastaisen varalle edellä esittämäni näkökohdat hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta valituslupaa edellyttävässä asiassa.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen - - - sosiaalitoimiston tietoon. Samalla kiinnitän sosiaalitoimiston huomiota huolellisuusvelvollisuuteen hakemuksia käsiteltäessä.

Saatan sosiaalitoimiston tietoon myös vastaisen varalle edellä kohdassa 3.3 esittämäni näkökohdat hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta valituslupaa edellyttävässä asiassa.

Tässä tarkoituksessa lähetän sosiaalitoimistolle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi myös sosiaalilautakunnalle.